

اوکراین و مسئله مذاکره

جنگ در اوکراین به کابوسی برای مردم این کشور تبدیل شده است. صدها هزار تن از سربازان اوکراینی کشته یا زخمی شده‌اند و زیرساخت‌ها و محیط زیست این کشور به‌شدت تخریب شده است. با گذشت هر روز، امیدهای اوکراین برای دستیابی به اهداف خود کم‌رنگ‌تر می‌شود و بخش‌های بیشتری از خاک این کشور به اشغال درمی‌آید.

علاوه بر این، پیچیدگی‌های متعددی که ریشه در آغاز و ادامه این جنگ دارند، صلح را به امری دشوار و دور از دسترس تبدیل کرده‌اند.

رئیس‌جمهور اوکراین، ولودیمیر زلنسکی، با وعده‌های حداکثری، امید به پیروزی را در دل مردم اوکراین زنده نگه داشته است. حال، اگر صلحی با دستورادهایی کمتر از آنچه وعده داده، حاصل شود، موقعیت او به شدت متزلزل خواهد شد.

زلنسکی که تاکنون اوکراین را در گرداب جنگ رهبری کرده، شاید نتواند کشور را به سوی صلح و ثبات رهنمون کند. او برای حفظ روحیه مردم و متحدان اوکراین، وعده بازپس‌گیری نه‌تنها تمام سرزمین‌ها تا مرزهای پیش از جنگ، بلکه کل قلمرو اوکراین، از جمله دونباس و کریمه را که در سال ۲۰۱۴ از دست رفته بود، داده است. مذاکره برای پایان دادن به جنگ بدون بازپس‌گیری این مناطق و با از دست دادن اراضی بیشتر، برای زلنسکی بسیار دشوار خواهد بود.

علاوه بر این، تلاش زلنسکی برای آغاز مذاکرات صلح با وجود حکم قبلی مبنی بر عدم مذاکره با ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه، دشوار خواهد بود. حتی اگر زلنسکی بخواهد با بازنگری در مواضع خود، ممنوعیت مذاکره را لغو کند و بهترین شرایط را برای اوکراین رقم زند، باز هم با مخالفت همان ملی‌گرایان افراطی روبرو خواهد شد که پیش از جنگ او را از مسیر صلح‌طلبی در دوران مبارزات انتخاباتی منحرف کرده بودند. زلنسکی در سال ۲۰۱۹ با وعده اجرای توافق مینسک و آغاز روند صلح با روسیه، پترو پوروشنکو را با کسب پیروزی قاطع مغلوب کرد. با این حال، واکنش منفی این گروه‌های تندرو در اوکراین و فقدان حمایت غرب سیاسی، او را از این مسیر منحرف ساخت.

در آن زمان رهبران ملی‌گرای افراطی با تمرد علنی از زلنسکی، هشدار دادند برقراری آتش‌بس و عمل به وعده‌های انتخاباتی وی، منجر به اعتراضات و اغتشاشات خواهد شد. علاوه بر این در اقدامی جدی‌تر، جان او را تهدید کردند. حتی دمیتری یاروش، بنیان‌گذار یک سازمان شبه‌نظامی با لحنی تهدیدآمیز گفت در صورت عملی شدن وعده‌های انتخاباتی زلنسکی، «او جان خود را از دست خواهد داد».

اگر زلنسکی پس از مرگ و ویرانی ناشی از جنگ، به برنامه‌های پیش از جنگ خود بازگردد، ممکن است با مقاومت‌های مشابهی از سوی همان گروه‌ها روبرو شود؛ مقاومتی که به دلیل ویرانی‌ها تشدید شده است. می‌توان زلنسکی را با رئیس‌جمهوری جاپگزین کرد که در دوران صلح فعالیت کرده و بار کمتری بر دوش دارد. با این حال، طبق قوانین اوکراین، برگزاری انتخابات در زمان حکومت نظامی که همچنان برقرار است، ممنوع است. زلنسکی نیز برگزاری انتخابات را رد کرده است. شرایط جنگی و همچنین فرار بسیاری از اوکراینی‌ها از کشور، برگزاری انتخابات را دشوار می‌کند. نظرسنجی انجام‌شده در فوریه ۲۰۲۴ نشان داد که ۴۹ درصد از اوکراینی‌ها به‌طور قاطع با برگزاری انتخابات در حال حاضر مخالف هستند و ۱۸ درصد نیز تا حدودی با آن مخالفت کرده‌اند. با این حال، اگرچه نظرسنجی از مشکل روش‌شناختی رنج می‌برد، چرا که به احتمال زیاد آوارگان مناطق شرقی و کسانی که اوکراین را ترک کرده‌اند، در آن لحاظ نشده‌اند.

در حال حاضر، زلنسکی در سمت خود باقی خواهد ماند، اما بدون کمک نمی‌تواند برای پایان دادن به جنگ مذاکره کند. این کمک ممکن است از سوی ایالات متحده و شرکای غربی آن ارائه شود. اگرچه زلنسکی ممکن است توان سیاسی کافی برای عمل به وعده‌های حداکثری خود یا جلوگیری از انتقام ملی‌گرایان افراطی نداشته باشد، اما اگر بتواند بگوید که قدرت‌های غربی که وعده داده بودند تا هر زمانی که لازم باشد از تحقق این اهداف حمایت کنند، او را تحت فشار قرار داده‌اند تا برای پایان دادن به جنگ مذاکره کند، شانس بیشتری برای پذیرش آن خواهد داشت. یک راه جایگزین، مذاکره چندجانبه و بین‌المللی است. مذاکرات جهانی این چنینی می‌تواند بار سنگین مسئولیت شخصی را از دوش زلنسکی بردارد. این مذاکرات می‌تواند قدرت کافی برای مقابله با مخالفت‌های افراطی ملی‌گرایان را به ارمان بیاورد. ایالات متحده می‌تواند با صدقات این مذاکرات را به عنوان پیروزی و نه تسلیم در قبال «اصول بنیادی» معرفی کند.

محمدحسین لطف‌الهی

خبرنگار گروه بین‌الملل

اوایل ماه مه، زمانی که توپخانه ویرانگر روسیه شهر خارکیف، دومین شهر بزرگ اوکراین را هدف حملات خود قرار داد و وضعیت جبهه‌های جنگ نشان می‌داد مدافعان اوکراینی نه‌تنها نمی‌توانند در کوتاه‌مدت ضدحمله‌ای جدی علیه روس‌ها ترتیب دهند بلکه برای دفاع هم کار بسیار سختی پیش‌روی خود دارند، زلنسکی و دستیاران ارشدش در حوزه سیاست خارجی خود را در موقعیتی یافتند که باید برای تغییر وضع موجود دست به کاری می‌زدند که پیش از این در طول جنگ چندین بار انجامش داده بودند. از نگاه آن‌ها تنها راه برون‌رفت از بن‌بست جنگ این بود که کشورهای غربی به‌ویژه ایالات متحده و آلمان در سیاست‌های خود در قبال جنگ اوکراین بازنگری می‌کردند و به اوکراین اجازه می‌دادند از تجهیزات آن‌ها برای هدف قرار دادن اهداف کلیدی در داخل روسیه استفاده کند. این آغازی بر دور تازه‌ای از تلاش‌های دیپلماتیک اوکراین بود تا کشورهای غربی را پیش از گذشته در جنگ اوکراین درگیر کند.

از زمان شروع حمله نظامی همه‌جانبه روسیه به اوکراین در فوریه ۲۲، ۲۰۲۰، اوکراینی‌ها بارها و بارها تلاش کرده بودند تا نظر کشورهای غربی را درباره طیف گسترده‌ای از موضوعات به‌ویژه در حوزه حمایت‌های نظامی تغییر دهند. طی این تلاش‌ها اوکراین موفق شد مخالفت‌های غربی‌ها با ارسال تانک، ارسال موشک‌های دوربرد و ارسال جنگنده به اوکراین را به موافقت بدل سازد. این بار اما خواسته آن‌ها بزرگ‌تر از همیشه بود. از ابتدای جنگ، آمریکا و سایر متحدان اروپایی اوکراین تأکید داشتند که استفاده از تجهیزات غربی برای حمله به مواضع و اهدافی داخل خاک روسیه می‌تواند تنش میان روسیه و غرب را به‌طور فزاینده‌ای افزایش دهد.

با این حال اوکراینی‌ها همچنان بر این خواسته اصرار داشتند و تحرکات دیپلماتیک گسترده‌ای را نیز برای دستیابی به این هدف صورت دادند. رئیس‌جمهور اوکراین در ابتدا درخواستی رسمی برای آمریکایی‌ها ارسال کرد و از آن‌ها خواست محدودیت‌های استفاده از تجهیزات آمریکایی را بردارند. زلنسکی روز ۱۸ مه در گفت‌وگویی با AFP گفت: «روس‌ها می‌توانند از درون خاک خودشان به خاک ما حمله کنند. این بزرگترین مزیتی است که روسیه در جنگ دارد. ما نمی‌توانیم با سلاح‌های غربی به پایگاه‌ها و نیروهای آن‌ها که در خاک روسیه مستقر هستند آسیب برنیم چراکه چنین اجازه‌ای به ما داده نشده است.»

اوکراین همچنین از تصاویر و ویدئوهای مربوط به کشته شدن غیرنظامیان در حملات روسیه استفاده می‌کرد تا کشورهای غربی را برای پذیرش خواسته‌های خود تحت فشار قرار دهد. روز ۲۵ مه، ساعاتی پس از حمله هوشکی روسیه به یک مرکز خرید در شهر خارکیف، دمیتری کولبا، وزیر خارجه اوکراین با انتشار ویدئویی از این حمله در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «پوتین ممکن است دروغ‌های زیادی بگوید اما نتیجه اقدامات وحشیانه او علیه غیرنظامیان کاملاً مشخص است. یک مرکز خرید بزرگ در شهر خارکیف این چنین هدف حمله قرار گرفته است. پوتین نمی‌تواند این شهر را اشغال کند و می‌خواهد آن را به‌طور کامل نابود کند. دوا راه برای اینکه شرکای اوکراین بتوانند این حمله را متوقف کنند وجود دارد؛ اول اینکه موشک‌های پاتریوت و سیستم‌های دفاع هوایی بیشتری در اختیار اوکراین قرار دهند و دوم، همکاری با اوکراین برای اینکه بتوانند جنگنده‌ها و سایت‌های موشکی روسیه را پیش از رسیدن به خاک اوکراین هدف قرار داد.» کولبا در پایان نوشت: «همین الان برای ارسال سیستم‌های دفاع هوایی بیشتر و حمایت از اوکراین به منظور هدف قرار دادن اهداف درون خاک روسیه اقدام کنید.»

البته تحرکات دیپلماتیک اوکراین تنها عاملی نبود که آمریکا و کشورهای غربی را به سوی تجدیدنظر در یکی از تصمیمات کلیدی خود پیرامون جنگ واداشت.

مسئله نگرانی از سقوط خارکیف یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های کشورهای غربی است. به نظر می‌رسد که در صورت تحقق یافتن می‌توانست شرایط میدانی در اوکراین را تا حد زیادی به ضرر کی‌یف دگرگون کند. خارکیف، دومین شهر بزرگ اوکراین و واقع در شمال شرق این کشور و در فاصله ۲۰ کیلومتری از مرز با روسیه است که روسیه پیشتر در ماه‌های ابتدایی جنگ برای تسخیر آن تلاش کرد اما در نهایت موفق نشد و تمرکز خود را بر مناطق شرقی و جنوب اوکراین معطوف کرد. سقوط خارکیف به روسیه اجازه خواهد داد تا مناطق بیشتری را در شمال شرق و شرق اوکراین به تصرف خود دربیآورد و به‌باور بسیاری از کارشناسان نگرانی از مسئله سقوط خارکیف یکی از اثرگذارترین دلایل در تغییر برخی سیاست‌های غربی در قبال جنگ اوکراین بود.

نشریه پولیتیکو در این باره می‌نویسد: «اگر تنها یک عامل وجود داشت که می‌توانست بایدن را قانع کند که پاسخ «نه» به استفاده از تجهیزات آمریکایی برای حمله به روسیه را به پاسخ «مثبت» تغییر دهد، مسئله خارکیف بود.»

حتی پیش از شروع عملیات توپخانه‌ای روسیه در خارکیف، مقام‌های نظامی آمریکایی و اروپایی وضعیت اوکراین در میدان جنگ را نگران‌کننده می‌دانستند. برای ماه‌ها ایالات متحده قادر به ارسال کمک‌های نظامی به اوکراین نبود و کنگره این کشور نیز مدام تصویب بودجه جدید برای حمایت از اوکراین را به تعویق

عکس: Reuters

تلاش برای تغییر

تجدید نظر آمریکا درباره محدودیت‌های اوکراین برای حمله

داخل خاک روسیه می‌تواند سطح تنش‌ها را به‌طور فزاینده‌ای افزایش دهد.

ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه پیشتر در اواخر ماه مه، به غرب هشدار داده بود که با آتش بازی می‌کند و اگر اعضای ناتو در اروپا به اوکراین اجازه دهند که از سلاح‌های غربی برای حمله به عمق روسیه استفاده کنند، این امر منجر به یک درگیری جهانی خواهد شد.

درست چند روز پیش از تغییر سیاست کشورهای غربی، ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه به آن‌ها درباره این موضوع هشدار داد. او به غربی‌ها تأکید کرده بود که با آتش بازی می‌کند و اگر اعضای ناتو در اروپا به اوکراین اجازه دهند که از سلاح‌های غربی برای حمله به عمق روسیه استفاده کنند، این امر منجر به یک درگیری جهانی خواهد شد. پوتین گفت: «تشدید مداوم تنش می‌تواند عواقبی جدی به دنبال داشته باشد. اگر این پیامدهای جدی در اروپا رخ دهد، با در نظر گرفتن برابری ما در زمینه تسلیحات استراتژیک، ایالات متحده چگونه رفتار خواهد کرد؟ سخت است بگویم که آیا آن‌ها خواهان یک درگیری جهانی هستند.» رئیس‌جمهور روسیه با تهدید اعضای اروپایی ناتو

می‌انداخت. با پایان فصل زمستان و آب شدن یخ‌ها، کشورهای غربی انتظار آغاز عملیات نظامی آفندی روسیه را می‌کشیدند و اوکراینی‌ها که علاوه بر مشکلات زیاد در حوزه کمبود نیروی انسانی آموزش دیده با کمبود تجهیزات کافی هم مواجه بودند، واقعاً در وضعیت نگران‌کننده‌ای قرار داشتند.

بر اساس گزارش وال استریت ژورنال، در میانه‌ماه آوریل، مقام‌های ارشد وزارت دفاع آمریکا از جمله لوید آستین، وزیر دفاع با بررسی تحرکات نظامی روس‌ها در مناطق شمال شرقی به این نتیجه رسیدند که امکان سقوط خارکیف وجود دارد. به گفته یک مقام پنتاگون، در پی این وضعیت این بحث سر صدور اجازه حمله به تجهیزات نظامی مستقر در خاک روسیه با تجهیزات غربی بالا گرفت. هم‌زمان در شورای امنیت ملی آمریکا نیز مایکل کارپنتر یکی از حامیان جدی اوکراین به‌عنوان هماهنگ‌کننده ارشد کاخ سفید در امور اروپا منصوب شد و حضور او کمک کرد تا به مرور اجماع در واشنگتن ایجاد شود.

اوکراین موافقت واشنگتن را کلید جلب موافقت سایر متحدان اروپایی می‌دانست. از همین رو، هم‌زمان هیئتی از نمایندگان پارلمان اوکراین برای لابی با اعضای کنگره آمریکا عازم واشنگتن شدند. آن‌ها در گفت‌وگو با دموکرات‌ها و جمهوری خواهان سه خواسته اصلی را مطرح می‌ساختند: آموزش تعداد بیشتری از خلبانان اوکراینی در آمریکا، ارسال سیستم‌های دفاع هوایی و برداشتن محدودیت‌ها در خصوص استفاده از تجهیزات غربی برای حمله به داخل خاک روسیه.

در نهایت روز ۳۱ مه آموشتی‌پرس اعلام کرد رئیس‌جمهور آمریکا پس از مشورت با جیک سالیوان، مشاور امنیت ملی و آستین، وزیر دفاع به اوکراینی‌ها اجازه داده تا تحت شرایطی خاص از سلاح‌ها و موشک‌های آمریکایی برای حمله به اهدافی درون خاک روسیه استفاده کنند. آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا در نشست وزرای امور خارجه کشورهای عضو ناتو در این خصوص گفت: «نوع مشارکت ما با توجه به شرایط جنگ تغییر می‌کند و ما تلاش داریم خود را به گونه‌ای با اوکراین هماهنگ سازیم که آن‌ها آنچه را که لازم است در زمان مورد نیاز دریافت کنند.»

همان روز، برلین هم به واشنگتن پیوست و اعلام کرد به اوکراین اجازه می‌دهد از تجهیزات آلمانی برای هدف قرار دادن مواضع روس‌ها در خاک روسیه استفاده کند.

این تغییرات چه تأثیری بر جنگ دارند؟

مهم‌ترین سوالاتی که اکنون پیش روی تحلیلگران جنگ اوکراین وجود دارد این است که آیا تصمیم جدید آمریکا و آلمان می‌تواند بر سرنوشت جنگ تأثیر بگذارد و یک «تعبیردهنده بازی» باشد؟

پیش از این اوکراین تنها اجازه داشت که از تجهیزات غربی صرفاً برای حمله به اهداف نظامی روسیه در داخل اوکراین شامل کریمه و سایر مناطق اشغال شده استفاده کند و این نگرانی وجود داشت که استفاده از این تجهیزات برای حمله به

پیشرویی‌های اخیر روسیه
مناطق ادعایی آزاد شده در ضدحمله‌های اخیر اوکراین
آزاد شده در ضدحمله